

Bruselj, 7. november 2025
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

DOPIS

Pošiljatelj:	predsedstvo
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Demokracija in preglednost v športu – <i>izmenjava mnenj</i>

V prilogi vam pošiljamo usmerjevalni dopis predsedstva o navedeni zadevi za izmenjavo mnenj na seji Sveta (izobraževanje, mladina, kultura in šport) 28. novembra 2025.

Demokracija in preglednost v športu

Usmerjevalni dopis predsedstva

Šport je sestavni del evropske družbe. Šport niso samo tekmovanja, rezultati in medalje: šport tudi navdihuje, angažira in združuje ljudi, pri čemer presega meje, kulture in jezike. Šport spodbuja veselje, poštenost, vključevanje in spoštovanje ter tako prispeva k razvoju aktivnih, zdravih in družbeno angažiranih državljanov in državljanek. Gradi mostove, ustvarja prostore in presega razlike pri zasledovanju skupnih ciljev. Na igriščih in v lokalnih klubih se krepi skupna identiteta in kohezija ter potrjuje, da sta poštena igra in spoštovanje pravil temelja demokratičnega državljanstva. Pri športu se kot v pravi šoli za demokracijo razvijajo načelnost, odgovornost in participacija ter krepi družbeno tkivo naših družb.

To so temelji evropskega modela športa. Njegovo bistvo je prepričanje, da šport ne sme biti le zabava, temveč mora krepiti tudi demokracijo, preglednost, solidarnost in spoštovanje človekovih pravic kot naše skupne vrednote. Ta načela so temeljni kamni zaupanja in legitimnosti v športu. Brez njih lahko šport izgubi svojo povezovalno vlogo kot konstruktivna sila dobrega v družbi. Zato se je dansko predsedstvo EU odločilo, da bo tema demokracija in preglednost v športu osrednja točka te orientacijske razprave.

Skupna izjava o preglednosti, demokraciji in človekovih pravicah v delu mednarodnih športnih federacij, za katero so leta 2021 dale pobudo Danska in nordijske države, je bila pomemben mejnik. Izjava, ki jo je na začetku podpisalo 23 evropskih držav, zdaj pa jo je potrdilo skupno 38 držav, spodbuja odprto in demokratično odločanje ter je za športne organizacije, ki nosijo veliko odgovornost za izvajanje in podpiranje najboljših demokratičnih praks, pomembna referenca v notranjih in mednarodnih razpravah. Demokratičnost in preglednost sta vrednoti, ki sta trdno zasidrani v športni politiki EU, in sicer na podlagi Bele knjige o športu iz leta 2007 in Lizbonske pogodbe iz leta 2009 ter delovnih načrtov EU za šport in programa Erasmus+, ki vsi krepijo dobro upravljanje in družbeno vlogo športa vgrajujejo v evropsko sodelovanje.

Kljub temu napredku so še vedno prisotni resni izzivi. Veliko mednarodnih športnih organizacij se sooča z demokratičnim primanjkljajem, ko se odločitve z daljnosežnimi učinki sprejemajo brez prave vključenosti organizacij članic, športnikov ali civilne družbe. Prav tako ni dovolj preglednosti, npr. pri dodeljevanju organizacijskih pravic, saj se zaradi nejasnih pravil in ohlapnih postopkov glasovanja veča tveganje korupcije in neustreznega vplivanja. Istočasno se šport še naprej uporablja kot orodje za t. i. športno zavajanje, pri čemer režimi izkoriščajo velike dogodke, da si operejo ugled ter odvrnejo pozornost od nedemokratičnih postopkov in zlorab človekovih pravic.

Videli smo tudi nevarnost odpadniških lig – komercialnih projektov, ki niso v celoti skladni s temeljnimi vrednotami evropskega modela športa. Zaprta tekmovanja, ki so ločena od struktur napredovanja in nazadovanja, spodkopavajo solidarnost med velikimi in malimi klubi, lomijo temeljne vezi med množičnim in elitnim športom ter izničujejo odprtost in poštenost, ki sta osrednji element evropskega modela športa. Tudi selitev evropskih tekmovanj na neevropska prizorišča zaradi pridobitnih namenov lahko oslabi kulturne in družbene vezi med klubi, navijači in skupnostmi. Če je šport umaknjen iz svojega naravnega okolja, lahko izgubi podpornike, pa tudi svojo vlogo pri ohranjanju lokalne in nacionalne identitete.

Če se bodo ti trendi nadaljevali, lahko šport izgubi svojo legitimnost med ljudmi. Da bi ljudje zaupali športu, morajo biti prepričani, da se tekme igrajo pod enakimi pogoji in da se odločitve sprejemajo na pošteni demokratični podlagi. Dejavno si moramo prizadevati, da bi obranili evropski model športa. EU, njene države članice in športne organizacije morajo ponovno potrditi svojo zavezanost vrednotam evropskega modela športa, podpirati odprta tekmovanja in ohranjati solidarnost med ravnema množičnega in elitnega športa.

Obramba modela pomeni ohranjanje preglednosti in integritete ter zagotavljanje, da so dostop do tekmovanj in športni rezultati utemeljeni na dosežkih – in ne na finančni ekskluzivnosti ali zaprtih sistemih. Večina evropskega športa se od pridobitno zasnovanih oblik loči po preglednosti, vgrajeni v strukture napredovanja in nazadovanja. Ne smemo se zadovoljiti samo s tem, da EU in njene države članice priznavajo avtonomijo športa; ostati moramo dejavni, v nenehnem dialogu in zavezani stalnim izboljšavam. Zavzeti je treba odločno držo zoper selitev evropskih tekmovanj zunaj Evrope v pridobitne namene ter tako potrditi, da se kulturne in družbene vrednosti športa ne sme zreducirati na trgovinsko blago.

Dodeljevanje organizacijskih pravic za velike prireditve je še eno področje, na katerem je treba okrepiti preglednost in legitimnost. Odločitve bi morale temeljiti na jasnih, javnih merilih, države kandidatke pa bi morale biti ocenjene na podlagi njihovega odnosa do človekovih pravic, standardov upravljanja in svobode tiska. V zadnjih letih so žvižgači in neodvisne preiskave razkrili, kako lahko na dodeljevanje turnirjev vplivajo ohlapno odločanje, pomanjkljiv nadzor in manipulacije javnega diskurza – vključno z nadzorovanjem novinarjev in informacij, da bi zatrli kritike. Te izkušnje izpostavljajo tveganja, ki nastanejo, če sta oslabljeni preglednost in odgovornost, ter kažejo, da je nujno treba zagotoviti, da bodo odprtost, svoboda izražanja in neodvisni nadzor brezpogojni del dodeljevanja in spremljanja organizacije mednarodnih športnih prireditev.

Zato so po sprejetju odločitev o organizacijskih pravicah bistveni razkritje vseh glasov in pregledni nadaljnji postopki, skupaj z neodvisnim nadzorom in jasnimi zahtevami glede dolgoročne družbene in okoljske zapuščine prireditve.

Vendar krepitev demokracije in preglednosti še zdaleč ni potrebna samo pri organizacijskih pravicah. Potrebna je tudi pri vsakodnevnem upravljanju federacij, klubov in združenj, upravljanju finančnih tokov, zaščiti in podpiranju športnikov in športnic ter izmenjavi informacij. Pomeni tudi podpiranje tistih, ki spodbujajo integriteto športa – novinarjev, žvižgačev in neodvisnih strokovnjakov in strokovnjakinj – saj sta njihov nadzor in pogum neizogibno potrebna za zagotavljanje odgovornosti. Zagotavljanje svobodnega in varnega delovanja teh akterjev je osrednji del demokratičnega upravljanja v športu.

Nobena država ali organizacija ne more sama uvesti teh sprememb. Napredek je odvisen od močnih zavezništev podobno mislečih držav, podpiranja mednarodnih športnih federacij pri reformi njihovih praks upravljanja in razvoja praktičnih orodij in standardov za odprtost in odgovornost. Spodbujanje izobraževanja in medijske pismenosti v športnem ekosistemu je prav tako pomembno za krepitev kritičnega in neodvisnega poročanja ter pomaga preprečevati manipulacije in obvladovanje diskurza.

EU, njene države članice in športne organizacije lahko s skupnimi prizadevanji pomagajo zagotoviti, da bosta preglednost in demokracija v mednarodnem športu pravilo in ne izjema. Šport nas združuje, hkrati pa nas tudi potrebuje. Za ohranitev integritete športa in njegove povezovalne vloge v družbi je potreben močan, demokratičen in enoten evropski glas.

Države članice naj zato razmislijo o naslednjih vprašanjih:

1. Kako lahko EU in njene države članice najučinkoviteje in konkretno podpirajo mednarodne športne federacije pri krepitvi demokracije, preglednosti in integritete upravljavskih struktur – na primer s skupnimi evropskimi načeli dobrega upravljanja, s katerimi so določeni jasni standardi in pričakovanja?
2. Kako lahko EU in njene države članice najodločneje branijo in spodbujajo evropski model športa – vključno z vrednotami odprtih tekmovanj, solidarnosti med vsemi ravni športa in družbene odgovornosti – ter istočasno obravnavajo odpadniške lige in selitve evropskih tekmovanj?

Čas, ki ga imate za govor, ne sme preseči treh minut.